

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

BRNO 1975

LATĚNSKÝ SÍDLIŠTNÍ OBJEKT V ŠARATICÍCH

/ okr. Vyškov /

Čeněk S t a ň a , AÚ ČSAV Brno

Na jaře 1974 bylo pokládáno kanalizační potrubí na západním okraji obce Šaratice, okr. Vyškov, kolmo k říčce Litavě, do níž ústilo. Pan M. Robeš ze Šaratic oznámil Archeologickému ústavu v Brně, že v trati "Ostudy" při cestě, která jde kolmo k potrubí mezi zahradami domů, byla výkopem pro kanál proříznuta zahloubená pravěká chata. Když jsem se na místo nálezu druhý den dostavil, byl již hluboký výkop z větší části zahrnut buldozerem /byl otevřen pouze jeden den/. Za pomoci M. Robeše jsem místo nálezu našel a identifikoval profil jámy ve stěně průkopu narušené hrnutím hlíny buldozerem. Poněvadž práci nebylo možno z bezpečnostních důvodů přerušit, mohl jsem jen zjistit, že se jáma ostře zařezávala asi 30 cm hluboko do žlutého štěrkového podloží, nad nímž byla asi 100 cm mocná ornice. Jáma měla rovné dno, její šedohnědá, popelovitá výplň se zřetelně odlišovala od ornice v nadloží. Řez jámy na profilu průkopu měřil asi 3 m. Z jámy se mi podařilo získat jen dva střepy, z nichž zlomek od dna situlovité nádoby zhotovený z tuhového materiálu a zdobený svislým rýhovaním datuje objekt do laténského období.

Latènezeitliches Siedlungsobjekt in Šaratice /Bez. Vyškov/. Beim Erdaushub für eine Kanalisation am westlichen Rand der Gemeinde wurde ein latènezeitliches Siedlungsobjekt - vermutlich eine eingetiefe Hütte durchschnitten. Für die Datierung gewann man einen Graphitscherben, vom Gefäßboden, mit senkrechten Ritzlinien verziert.

DRUHÁ CHATA Z DOBY ŘÍMSKÉ NA SÍDLIŠTI V RAJHRADĚ

/ okr. Brno - venkov /

Ivan P e š k a ř , AÚ ČSAV Brno

/ Tab. 27 /

V průběhu třetí sezóny výzkumu slovanského pohřebiště na svahůnvrší v blízkosti rajhradského hradiště se znovu podařilo odhalit také několik sídlištních objektů starších kultur, mezi nimiž se objevily i zbytky další chaty z doby římské. Zahloubená spodní část stavení, vzdálená asi 110 m na severovýchod od podobného objektu, zjištěného na nálezšti v roce 1972 /cf. I. Peškař, 1973, 49, tab. 36/, se svým šedohnědým zasypaním vyrýsovala na povrchu žlutě zbarveného písčitého podloží, překrytého v tom místě asi 60 cm mocnou vrchní humusovitou vrstvou. Půdorys jednoprostorového přibližně čtverhranného objektu měl tvar protáhlého čtyřúhelníku se zaoblenými rohy o rozměrech 410 x 295 cm, orientovaného delší osou přibližně ve směru V - Z /80° - -260°/. Na obvodu bylo podle obvyklého šestiúhelníkového rozvrhu zahloubeno šest jamek pro kůly, které měly většinou kónický, nahoře 26 - 50 cm, dole 20 - 40 cm široký tvar a zasahovaly 19 - 48 cm pod úroveň utvrzené podlahy, ležící 30 cm pod dnešním povrchem. U předpokládaného vchodu při středu delší stěny na jižní straně poklesla podlaha o 18 cm do mělké, v průměru asi 90 cm široké prohlubně se stupňovitě členěným dnem a na protější straně ve vzdálenosti asi 50 cm od severní stěny byla vypálena do červenohnědě zbarvené oválné plošky ohniště, v jehož blízkosti ležela lebka a část kostry psa. Hlinitá, místy poněkud písčitéjší a sypčí výplň zahloubeného spodku chaty nebyla na nálezu příliš bohatá. Kromě zvířecích kostí, úlomků nazanice a malé trubičky z bronzového plechu byly zastoupeny převážně střepy, z nichž se daly poznat původní tvary esovitě profilovaných hrnců, mísovitých nádobek s kónicky se rozvírající stěnou, se zataženým okrajem, s nízkým hrdlem a vyhnutým okrajem, a malé misky s prohnutým hrdélkem a vrchlíkovitě klenutým spodkem bez vyznačené podstavy. Z výzdobných prvků se vyskytly hřebenem ryté obloučky, svazky hřebenových rýh, rýhy v šachovnicovitě uspořádaní, řady nehtových vrypů, drobné trojúhelníkovité vrypky a bradavkovitý ornament. Mezi sporadickými zlomky na kruhu robené provinciální keramiky z tvrdě vypáleného materiálu světle oranžové barvy patří k nejvýraznějším ukázkám velké páskové ucho ze džbánů a střep z nádoby, zdobené světle červeným mramorováním. Keramický soubor dovoluje datovat druhou rajhradskou chatu stejně jako její dříve odkrytý protějšek do 2. století.

L i t e r a t u r a :

I. Peškař, 1973, Objev chaty a železářského zařízení na sídlišti z doby římské v Rajhradě / okr. Brno - venkov /, PV 1972, 49-50, tab. 36-37.

Zweite Hütte aus der römischen Kaiserzeit in Rajhrad / Bez. Brno - venkov /. Im Verlaufe der dritten Grabungssaison des slawischen Gräberfeldes bei Rajhrad gelang es auch einige Siedlungsobjekte der älteren Kulturen abzudecken, unter denen auch Überreste einer

weiteren Hütte aus der römischen Kaiserzeit erschienen, ungefähr 110m nordöstlich von einem ähnlichen Objekt entfernt, das auf dem Fundort im Jahre 1972 festgestellt wurde /cf. Lit./ . Der Grundriss des einräumigen Wohnhauses mit dem Fussboden 80cm unter der heutigen Oberfläche hatte die Form eines unregelmässigen Viereckes mit abgerundeten Ecken im Ausmasse von 140 x 295cm, mit der längeren Achse ungefähr in O-W Richtung orientiert. Auf dem Umfang waren nach dem üblichen sechseckigen Schema sechs Pfostengruben eingetieft. In der erdigen Ausfüllung fand man ausser Tierknochen, Lehmewurfstücken und einem kleinen Röhrlchen aus Bronzeblech, Scherben der germanischen und seltener auch der provincial-römischen Keramik, wonach man diese zweite Hütte aus Rajhrad ähnlich wie ihr früher abgedecktes Gegenstück in das 2. Jahrhundert datieren kann.

SIEDLUNGSKOMPLEXE Z NEOLITU, DOBY BRONZOVÉ, LATÉNSKÉ, ŘÍMSKÉ, SLOVANSKÉ A STŘEDOVĚKU V LULČI

/ okr. Vyškov /

Ivan Peškař, AÚ ČSAV Brno

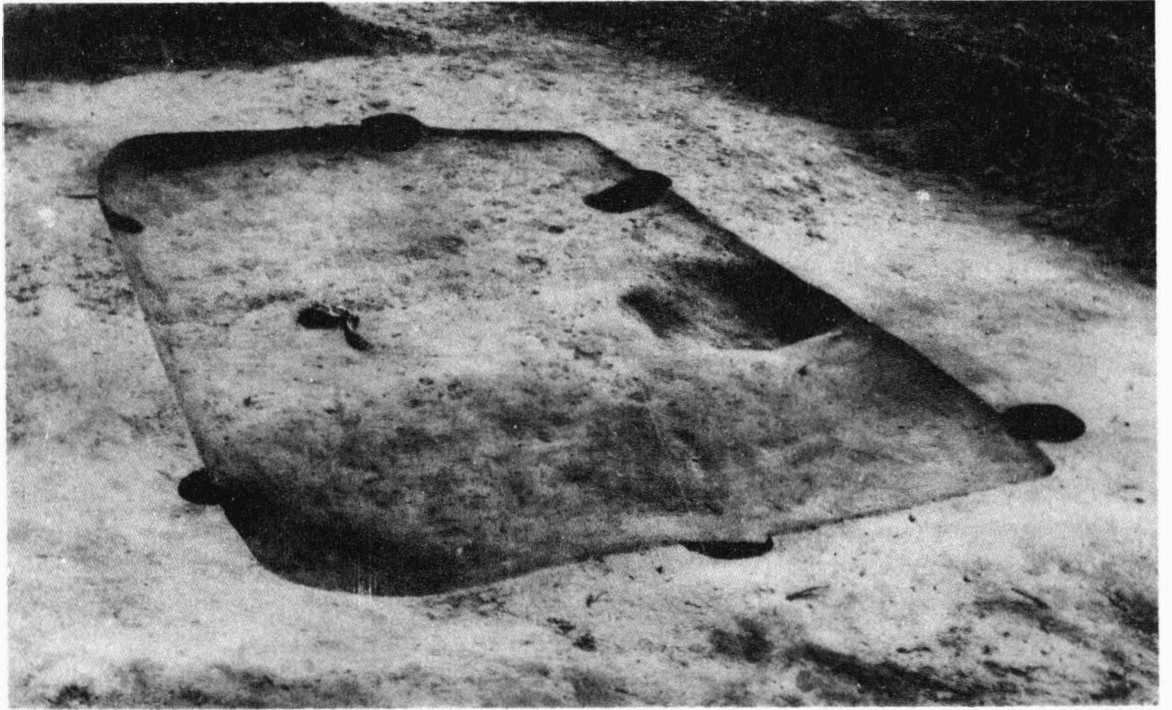
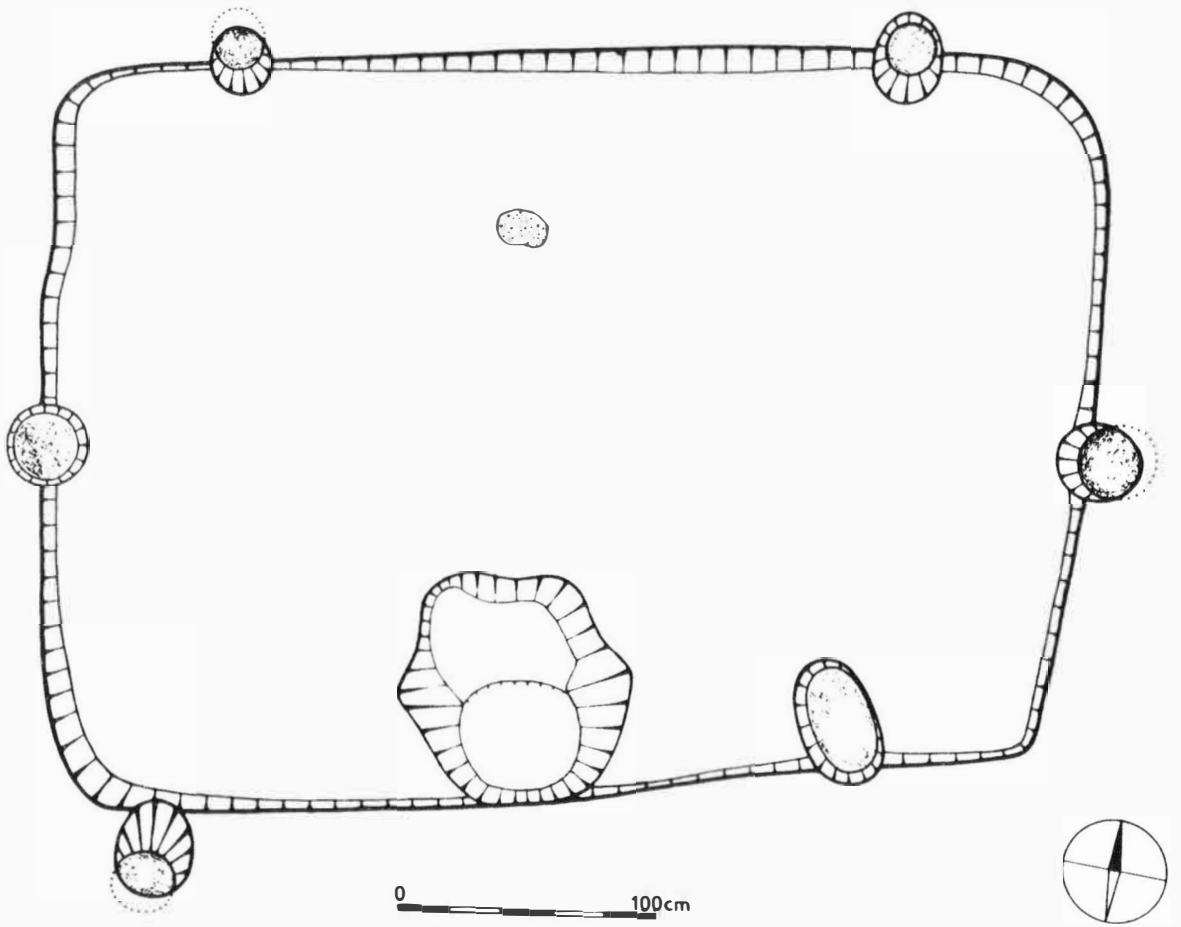
/ Tab. 28 /

S rekonstrukcí domu č. 82 v Lulči byly spojeny také větší terénní úpravy dvora a jeho okolí. Při těchto pracích se nacházely četné pravěké předměty, které majitel usedlosti ing. A. Adamec pečlivě shromažďoval a když při výkopu zeminy v místě budovaného zahloubeného skleníku, přiléhajícího k podsklepí domu, narazil na větší blok mazanovitě propálené hlíny, zavolal k prohlídce naleziště pracovníky Archeologického ústavu v Brně, kterým pak předal celý soubor postupně zachraňovaného materiálu. Kolekce obsahuje střepy volutové, vypíchané a moravské malované keramiky, jejíž některé ukázkynesou kromě ryté výzdoby i stopy červené a žluté barvy, neolitickou štípanou industrii z rohovců a obsidiánů, hlazené kamenné nástroje - kopytovitý klínek a plochou sekerku, nálezy z doby bronzové, mezi nimiž jsou nejvýraznější střepy nádob velatické kultury, a konečně zlomky keramiky z laténského, římského, slovanského mladohradištního a středověkého období.

Pozoruhodným objevem je hrnčířská pec, kterou bohužel nebylo možno prozkoumat v úplnosti, neboť z celého zařízení, vydlabaného v černohnědé kompaktní vrstvě humusovité hlíny, byla odkryta jen asi polovina, tvořená pozůstatky výkopem téměř úplně zničené vypalovací komory a vcelku nepoškozeným, ve směru SV - JZ orientovaným výtupným kanálem, přerušeným však po 170 cm délky z kamenů vyzděnou stěnou skleníku. Z vypalovací, asi 130 cm široké komory se zachoval mísovité zahloubený spodek s rovným dnem o průměru 110 cm a severozápadní, v jednom místě až 70 cm vysoký segment 10 - 12 cm silný, do oranžově načervenalého odstínu vypálené stěny, uzavírající prostor vakovitého tvaru, jehož kopulovitého zaklenutí si stačil ing. Adamec před rozkopáním ještě povšimnout. Zbytky roštu se nepodařilo zjistit. Na severovýchodní straně ústil do spodku vypalovací komory výtupný kanál s bochníkovitě profilovaným otvorem o rozměrech 50 x 80 cm, lemovaný cihlově zbarvenou, do hloubky asi 10 cm vypálenou stěnou. Jeho ploché dno, nízkým prahovitým schůdkem odsazené od dna komory, bylo 165 cm hluboko pod dnešní, stavebními pracemi pozměněnou úroveň dvora. Tunelovitá dutina kanálu byla vypíněna okrově oranžovou, popelovitě syčkou jemnou vrstvou s drobnými hrudkami mazanice a kousky dřevěných uhlíků, ve které byly nalezeny kromě několika atypických keramických úlomků i dva střepy s nehtovými vrypy, z nichž jeden přímo doplňuje stejné zdobenou okrajovou část esovitě profilovaného hrnce, jehož dva zlomky vybral ing. Adamec z pecní komory. Tyto nálezy, stejně jako konstrukce pece, naznačující podobnost s analogickými hrnčířskými zařízeními z Jiřkovic na Moravě /cf. K. Ludikovský, 1960, 66-67, tab. XVII/ a z Belušé na Slovensku /cf. K. Pieta, 1974, 89, obr. 1/, umožňující zařazení lulečského objektu do starší doby římské, s největší pravděpodobností do 2. století.

K. Ludikovský, 1960, Výzkum v Jiřkovicích u Brna, SbAÚ ČSAV Brno I, 66-70, tab. XVII.
K. Pieta, 1974, Sídliště z doby římské v Beluši, SIA XXII, 89-106.

Siedlungsfunde aus dem Neolithikum, der Bronze-, Latène-, der römischen Kaiserzeit, dem slawischen Zeitabschnitt und aus dem Mittelalter in Luleč /Bez. Vyškov/. Bei Terrainherrichtungen im Hofe des Hauses Nr. 82 in Luleč wurden aus den durchgrabenen Kulturschichten Scherben der Voluten-, der Stichband- und der mährischen bemalten Keramik, neolithische gespaltene Industrie aus Hornstein und Obsidian, geglättete Steingeräte, Funde aus der Bronzezeit, unter denen am markantesten Gefäßscherben der Velaticer Kultur sind, und ferner Keramikbruchstücke aus dem Latène-, kaiserzeitlichen, slawischen und mittelalterlichen Abschnitt geborgen. Gleichzeitig gelang es einen Töpferofen abzudecken, von dem nur ungefähr die Hälfte abgedeckt werden konnte, gebildet von Überresten einer, durch die Herrichtungen beinahe völlig vernichteten Ausbrennkammer und eines fast unbeschädigten Heizkanales, allerdings durch eine neuzeitliche Mauer unterbrochen. Die Funde der typischen Keramikscherben aus der Ausfüllung, gleichfalls wie die Ofendestruktion, die eine Ähnlichkeit mit analogischen Töpfereieinrichtungen aus Mähren /cf. K. Ludikovský, 1960/ und aus der Slowakei /cf. K. Pieta, 1974/ andeutet, ermöglichen die Einreihung des Objektes in die ältere römische Kaiserzeit, höchstwahrscheinlich in das 2. Jahrhundert.

Tab. 27

Rajhrad / okr. Brno-venkov / . Chata z doby římské č. II. - Hütte aus der römischen Kaiserzeit Nr. II.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1974

Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19

Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík

Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhový

Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá

Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská

Na titulním listě : stříbrná spona z doby stěhování národů ze Šakvic

Tisk : Geografický ústav ČSAV v Brně

Evidenční číslo : ÚVTEI-73332

Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné